

залучення ТПВ у виробничий цикл на тлі створення привабливого інвестиційного клімату в країні, а також визначити вплив на демографічну ситуацію в Україні внаслідок впровадження різних підходів щодо утилізації відходів.

1. Управління відходами: вітчизняний та закордонний досвід / За ред. О.І.Бондаря. – К.: Айва Плюс Лтд, 2008. – 196 с.
2. Ігнатенко О.П. Економіко-екологічні аспекти поводження з твердими побутовими відходами в Україні: Дис. ... канд. екон. наук: 08.08.01 / О.П.Ігнатенко. – К., 2003. – 210 с.
3. Закон України "Про відходи", №187/98-ВР від 05.03.98р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Сиволап А.В. Современные решения по сбору и переработке ТПВ [Электронный ресурс] / А.В. Сиволап // Культура народов Причерноморья. – 2004. – №55, Т.3. – С.38-41. – Режим доступу до статті: http://www.nbuv.gov.ua/Articles/Kultnar/knp55_3/knp55t3_38-41.pdf.
5. Покрытан А.К. Политическая экономия / А.К.Покрытан, М.И.Збарский. – Одесса: ОГЭУ, 2002. – 343 с.
6. Шунтова С.Г. Організаційно-економічний механізм управління твердими відходами виробництва та споживання продовольчої продукції: Дис. ... канд. екон. наук: 08.08.01 / С.Г.Шунтова. – Одеса, 2006. – 208 с.
7. Гречановская И.Г. Механизм экономико-экологического регулирования предпринимательской деятельности: Дисс. ... д-ра экон. наук: 08.08.01 / Гречановская И.Г. – Одесса, 1997. – 400 с.
8. Экология города / Под общ. ред. Ф.В. Стольберга. – К.: Либра, 2000. – 464 с.
9. Акимов Т.А. Экология. Человек – Экономика – Биота – Среда / Т.А.Акимов, В.В.Хаскин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ - Дана, 2001. – 566 с.
10. Рішення колегії Міністрів України "Про стан впровадження сучасних методів та технологій у сфері поводження з твердими побутовими відходами" №35 від 25.11.2010р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
11. Крапива С. Деньги с мусора / С.Крапива, А.Волосецкая // Бизнес. – 2004. – №51. – С.86-91.
12. Лапицкий В.М. Проблема переработки и утилизации твердых бытовых отходов в Украине та шляхи її вирішення / В.М.Лапицкий, О.О.Борисовська, О.М.Катічев // Проблемы сбора, переработки и утилизации отходов: Сб. науч. статей. – Одесса: ОЦНТЭИ, 2004. – С.246-251.

Отримано 11.04.2011

УДК 658.3

Г.І.ОНИЩУК, д-р екон. наук

Державний науково-дослідний і проектно-вишукувальний інститут «НДІпроектреконструкція», м.Київ

КОРПОРАТИВНІ СТРУКТУРИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Розглянуто розвиток корпоративних структур та їх вплив на економічний і соціальний розвиток регіонів України, запропоновано напрями формування та успішної діяльності корпоративних структур.

Рассмотрено развитие корпоративных структур и их влияние на экономическое и социальное развитие регионов Украины, предложены направления формирования и успешной деятельности корпоративных структур.

Development of corporate structures and their influence are considered on economic and social development of regions of Ukraine, directions of forming and successful activity of corporate structures are offered.

Ключові слова: корпоративні структури, корпорація, соціально-економічний розвиток регіонів.

Реформування української економіки, яка є неодмінною умовою зростання її конкурентоспроможності, передбачає оновлення організаційних структур відповідно до сучасних світових тенденцій з урахуванням особливостей ринкових перетворень у нашій країні. Зміни, що відбулись у суспільно-економічній системі за останні роки, спричинили істотні перетворення в організації господарської діяльності та появу нових організаційних структур. Водночас масового цілеспрямованого руху до прогресивних організаційних формувань поки що не спостерігається. Це зумовлено низкою причин, зокрема відсутністю чіткої моделі організаційного устрою майбутньої економіки і відповідної державної політики, спрямованої на її впровадження [1].

Важливою ознакою сучасної ринкової економіки є організаційне різноманіття, що стало наслідком появи нових інформаційних і технологічних можливостей, які відкриваються світовою глобалізацією. В економічній літературі, зокрема вітчизняній, обґрунтовано і багатоаспектно розглянуто процеси функціонування корпоративних структур. Значний внесок у формування сучасного розуміння розвитку корпоративних структур зробили такі вітчизняні вчені, як С. Білоусова, П. Буряк, М. Деркач, А. Козаченко, А. Костім, М. Крупка, Г. Паламарчук, О. Паламарчук, Л. Руденко, О. Шевчук та ін. Але недостатньо висвітлено питання про формування корпоративних структур та їх значення в економіці держави і регіону. Метою корпоративних структур є одержання високого й стійкого прибутку за допомогою більш раціонального використання наявних ресурсів, розробка й випуск нових видів продукції і послуг, що, в остаточному підсумку, забезпечує прискорення соціально-економічного розвитку в окремих країнах. Корпоративні структури впливають на розвиток економіки, транснаціональні корпорації контролюють близько 40% промислового виробництва, 60% – зовнішньої торгівлі й 80% – патентів на світову техніку і технологію [2].

Поняття *корпорація* має досить широке трактування, що часом різниться за змістом. Зокрема, часто корпорацію визначають як юридичну особу, капітал якої сформований різними власниками (фізичними і

юридичними). Але таке визначення враховує тільки один з параметрів корпорації – джерела й способи формування її капіталу. Інше тлумачення корпорації як групи самостійних юридичних осіб, які беруть участь у капіталі один одного або співпрацюють у фінансовій і виробничій сфері, дає більш точну уяву про її сутність. Однак, оскільки використовується і перше, і друге визначення, доцільно, на наш погляд, уживати поняття *корпоративна структура*, характеризуючи її як групу юридичне незалежних осіб, що беруть участь у капіталі один одного або співпрацюють у фінансовій і виробничій сфері, мають єдиний, оформлений або неоформлений юридично, координаційний центр (головну чи керуючу компанію) і прагнуть досягнути єдину мету. До складу корпоративної структури можуть входити промислові підприємства, наукові організації, банки, страхові й інвестиційні компанії, фонди та інші фінансово-кредитні установи [3]. В українській економіці існують такі корпоративні форми, структури яких утворюються із самостійних товариств і таких, що функціонують формально незалежно один від одного. Вони можуть інформувати суспільство про свої корпоративні відносини, включаючи у свої найменування терміни *холдинг*, *корпорація*, *концерн* і т.д. або використовуючи єдині бренди й торговельні марки, але можуть і приховувати їх. Будучи, по суті, елементами корпоративних структур, ці компанії зовні можуть ніяк не проявляти себе щодо цього, не розкривати своїх корпоративних зв'язків. Зв'язки між учасниками корпоративних об'єднань можуть здійснюватися не тільки через взаємне володіння капіталом, висновок відповідних договорів, але й на основі неформальних відносин. Подібні структури використовують різні способи ведення спільного бізнесу. Можливі об'єднання із повним і асоційованим, постійним і тимчасовим членством, вертикальних виробничо-технологічних конгломератів із субпідрядників, що поставляють продукцію однієї компанії, розподільчих компаній, які поєднують великих виробників, оптову й роздрібну торгівлю. Формуються горизонтальні багатопрофільні об'єднання, стратегічні альянси зі спільних підприємств, консорціуми для реалізації різних проектів, інвестиційних програм, об'єднання, що використовують різні форми кооперації і поділу праці для впровадження інновацій, підвищення конкурентоспроможності, завоювання ринків. Неофіційні корпоративні структури можуть існувати також у вигляді негласних картелів і пулів на усних домовленостях, особистих зв'язках, багаторічних спільних діях на ринку, на протоколах про наміри, угоди про співробітництво, інформаційний обмін, взаємодію служб безпеки, лобіювання інтересів у структурах влади. Подібні форми інтеграції сприяють пристосуванню підприємств до несприятливого податкового

режиму, захисту від адміністративних, політичних і економічних ризиків. Шляхом організації корпоративних структур одержується економічний ефект завдяки: концентрації ресурсів на найважливіших напрямках; підвищенню конкурентоспроможності продукції та відстоюванню корпоративних інтересів на внутрішніх і зовнішніх ринках; поліпшенню якості менеджменту на кожному підприємстві корпоративної структури. До основних цілей корпоративної структури, що формується, можна віднести: прагнення до захисту від небажаних поглинань; захист наявної частки ринку й організацію боротьби за нові ринки; прагнення до спільних наукових розробок, виробництва нової продукції та інвестиційних проектів; збільшення фінансових можливостей; забезпечення конкурентоспроможності і фінансової стійкості; диверсифікованість діяльності; поділ функцій між учасниками об'єднання; мінімізацію витрат виробництва; підвищення ефективності управління; організацію спільного виходу на зовнішній ринок; здійснення проведення міжнародних операцій.

За територіальною ознакою корпоративні структури можна розділити на такі групи: регіональні (технологічно пов'язані між собою промислові підприємства, фінансові інститути, розташовані на тій же території); міжрегіональні (в рамках таких структур взаємодіють підприємства різних регіонів, пов'язані між собою виробничою кооперацією); транснаціональні, або міжнародні (серед їх учасників юридичні особи, зареєстровані на території інших держав, або відособлені підприємства, на території інших держав). Включення підприємств регіону до складу корпоративної структури вимагає регулярних контактів між керівництвом корпорації і місцевою адміністрацією і при організації цих відносин доводиться враховувати: соціально значимі підприємства, реорганізація яких може призвести до зниження життєвого рівня населення; зацікавленість адміністрації у збереженні контролю над підприємствами; готовність фінансово-кредитних організацій корпоративної структури здійснювати інвестиції на даній території і надавати фінансову підтримку місцевим органам влади; ступінь впливу останніх на розмір податкових пільг (які можуть бути досить значними). За певних умов включення регіонально значимих об'єктів промисловості до складу корпоративних структур – досить ефективний спосіб розв'язати соціально-економічні проблеми регіону. Тому з позицій регіональних органів управління не доцільно, якщо збільшується можливість вирішення соціальних проблем на регіональному рівні (включаючи збереження і створення робочих місць), підтримується формування політики соціально-економічного розвитку регіону, зростає виробництво соціально значимої продукції, необхідної для вирішення проблем насе-

лення й розвитку економіки, доходи регіональних і муніципальних бюджетів, залучаються додаткові фінансові ресурси, в тому числі іноземні інвестиції. Для банків та інших фінансово-кредитних установ, що діють у регіоні, входження до складу корпоративної структури має сенс для розширення кола клієнтів, які постійно обслуговуються, участі в розробці стратегії розвитку підприємств, що обслуговуються, учасників корпорації, вибору пріоритетних напрямів вкладення фінансових ресурсів і підвищення свого іміджу. Місцеві органи влади відіграють особливу роль у діяльності таких структур, якщо володіють великим пакетом акцій їх центральних компаній [4].

Зазначимо, що одержання максимального ефекту від діяльності регіональних корпоративних структур залежить від створення внутрішньої ефективної системи управління. Більш складними є відносини регіональних влад і міжрегіональних корпоративних структур, оскільки на них впливає процес міжрегіональної інтеграції промислового й банківського капіталів, при якому через обмеженість фінансових ресурсів регіональних банків зростає вплив центральних (міжрегіональних) банків. У зв'язку з цим місцеві влади можуть негативно реагувати на формування в регіоні міжрегіональних корпоративних структур, незважаючи на їхній позитивний вплив на використання наявних виробничих потужностей і рівень безробіття в регіоні. Додаткові проблеми створює незавершеність у регіонах України процесу приватизації, у результаті чого діяльність міжрегіональних корпоративних структур суперечить інтересам місцевих претендентів на власність. Інтереси міжрегіональних корпоративних структур і регіонів можуть бути якоюсь мірою погоджені шляхом включення представників регіональних органів влади до складу ради директорів центральної корпоративної компанії, їх особистої участі в діяльності цих структур. Компанії, що входять до складу корпоративних структур, існують практично у всіх регіонах України [5]. Для них важливе значення мають: територіальна близькість регіону до фінансових і виробничих центрів країни (відсутність зв'язку з центральними її районами може ставити регіон у розряд безперспективних); наявність перспективних природних ресурсів; характер галузевої спеціалізації регіону, етап місцевої законодавчої бази, особливо щодо пільг для підприємницької діяльності; адміністративні економічні ризики; рівень професійної підготовки населення; ступінь зацікавленості місцевих органів влади у створенні корпоративних структур; наявність у регіоні серйозних конкурентів.

Отже, на нашу думку, розвиток корпоративних структур стримує дефіцит фінансових ресурсів у регіонах, відсутність стратегії розвитку, нерозвиненість в корпоративних структурах, недостатня прозорість

діяльності корпорацій, низький рівень ефективності центральної компанії. Вплив корпоративних структур на економічний і соціальний розвиток України надзвичайно великий, оскільки він проявляється в підвищенні надійності фінансового стану підприємств, що входять до корпорації, забезпеченні доступу на фінансові ринки, зростанні інвестиційних можливостей, обсягів виробництва й продуктивності праці, виробництва нової і високоякісної продукції.

Але існують і серйозні проблеми, пов'язані з діяльністю корпоративних структур, що можуть призвести до необоротних негативних наслідків. Основними проблемами є: погроза подальшої монополізації економіки; надмірний вплив великих корпоративних структур на органи влади, що призводить до злиття влади й капіталу; відтік капіталу з регіонів країни. Зосередження капіталу у великих центрах дає змогу активно розбудовувати тільки соціальну інфраструктуру цих територій. Нерівномірність як економічного, так і соціального розвитку в країні зростає, і наслідки її важко прогнозовані. Для успішного розвитку економіки держави (а також збереження її цілісності) необхідний наполегливий пошук шляхів вирішення таких проблем або хоча б зменшення їхнього негативного впливу.

Таким чином, створення реальних умов для сталого розвитку української економіки вирішальною мірою залежить від формування та успішної діяльності корпоративних структур як провідників промислової і науково-технологічної політики. В умовах постійного дефіциту державних фінансових ресурсів, що спрямовуються на підтримку і забезпечення науково-технологічної та інноваційної діяльності, перенесення центру тяжіння на внутрішні можливості корпоративних структур – це перспективний шлях піднесення та зростання інноваційної активності в усіх галузях економічної діяльності.

В умовах зростаючої конкуренції на світових ринках і процесів глобалізації Україна не може залишатися відособленим господарством. Створення рівних умов доступу для капіталу ближнього і далекого зарубіжжя є запорукою здорового конкурентного середовища. Входження найбільш сильних транснаціональних корпорацій принесе Україні більший економічний ефект, ніж штучне обмеження присутності іноземного капіталу. Корпоративні структури, спираючись на державну підтримку, повинні враховувати сучасні світові тенденції.

1. Білорус О.Г. Глобальна корпоратизація і національна стратегія розвитку України / О. Г. Білорус // Теорія і практика розвитку корпоративного сектору економіки України в контексті цілей тисячоліття та світової глобалізації: Зб. наук. праць. – К., 2004. – С.12-16.

2. Гарафонов О. Тенденції розвитку вітчизняних інтегрованих корпора-

тивних структур / О. Гарафонов // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2005. – № 2. – С.163-170.

3.Басалай С.І. Механізми управління фінансовими ресурсами корпорації / Басалай С. І. – М.: ТДДС Столиця-8", 2001. – С.34-42.

4.Муравьев А. Корпоративное управление и его влияние на поведение приватизированных предприятий / А. Муравьев, Л. Савулькин // Вопросы экономики. – 1998. – №7. – С.114-117.

5.Венгер Л.А. Формування ефективної системи корпоративного управління // Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / Л. А. Венгер; Ю. В. Кіндзерський (ред.). – К.: Ін-т економіки та прогнозування, 2009. – С.658-673.

Отримано 22.08.2011

УДК 330.874

Л.В.ЛЕВКОВСЬКА, канд. екон. наук

ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», м.Київ

КОРПОРАТИВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ТРАНСФЕР ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ

Розкрито сутність поняття «корпоративний технологічний трансфер», визначено основні принципи технологічного менеджменту в умовах глобалізації економіки, зокрема наукове прогнозування, очікування, економічна доцільність, адаптивність, конкурентоспроможність, стратегічна гнучкість та ін.

Раскрыта сущность понятия «корпоративный технологический трансфер», определены основные принципы технологического менеджмента в условиях глобализации экономики, в частности научное прогнозирование, ожидание, экономическая целесообразность, адаптивность, конкурентоспособность, стратегическая гибкость и др.

In the article essence of concept is exposed corporate technological transfer, basic principles of technological management are certain in the conditions of globalizstion of economy, in particular scientific prognostication, expectation, financial viability, adaptivity, competitiveness strategic flexibility et al.

Ключові слова: корпоративний технологічний трансфер, принципи технологічного менеджменту, глобалізація економіки.

Одним із значимих результатів останніх років у сфері інноваційних процесів є те, що у великих українських корпораціях починають формуватися системи створення, поширення і просування на ринок інноваційних продуктів і технологій – корпоративні інноваційні системи.

Питання корпоративного технологічного трансферу знайшли своє відображення в роботах [1-7] та ін. Проте залишається багато прогалин щодо оптимізації процесів корпоративного трансферу технологій.

Проблема формування ефективного механізму впровадження інновацій становить особливий інтерес, оскільки її рішення, по-перше,